

КЛЕВАКА Леся Петрівна,
кандидат педагогічних наук,
**Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»,**
ГРИШКО Ольга Іванівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
**Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка**
(м. Полтава, Україна)

МИХАЙЛО ДРАГОМАНОВ І ОСВІТА В ПОЛТАВСЬКІЙ ГУБЕРНІЇ

Помітний вплив на піднесення культурно-освітнього рівня українців, їхньої національної свідомості через виховання й освіту справив громадський діяч Михайло Драгоманов.

Михайло Петрович Драгоманов народився 6 вересня 1841 року. Дитинство Драгоманова від самого його народження пройшло в маленькому містечку Полтавської губернії, Гадячі. Батьки Михайла Драгоманова, дрібнопомісні дворяни, нащадки козацької старшини, були освіченими людьми, поділяли ліберальні для свого часу погляди. «Я надто зобов'язаний своєму батьку, який розвив у мені інтелектуальні інтереси, з яким у мене не було морального розладу і боротьби...» – згадував пізніше Михайло [1].

У 1849-1853 рр. Михайло Петрович навчався у Гадяцькому повітовому училищі, де переважно виховувалися діти із заможних верств населення, невдовзі – українська інтелігенція. З-поміж інших дисциплін, виділяв історію, географію, мови, захоплювався античним світом. На щастя, все це можна було знайти на полицях батьківської бібліотеки. Викладачів Гадяцького повітового училища він вражав надзвичайною цілеспрямованістю, працьовитістю, освіченістю [5]. Олена Пчілка згадує, що Михайло з його феноменальною пам'яттю, вже з другого прочитання тієї чи іншої книжки міг цитувати їх майже слово в слово. Однокласник Михайла, згадував: «Куєш, було, куєш ті уроки, насилу витовчеш, а Драгоманов раз прочитає – і вже знає!» [5].

Продовжив навчання у Першій Полтавській гімназії. Це були часи накопичення знань, розширення поля інтересів, захоплення новітніми політичними течіями. Вражав викладачів своєю надзвичайною цілеспрямованістю, працьовитістю, освіченістю. Його сестра Ольга (письменниця Олена Пчілка, мати Лесі Українки) згадувала, що «книжок... Михайло перечитав ще в гімназії таку силу і таких авторів, що багато учнів середніх шкіл пізніших часів... здивувались би, почувши, що між тими авторами були й такі... як Шлосер, Маколей, Прескот, Гізо» [1]. І, хоча грецьку мову в гімназії не викладали, в перекладі Олексія Огінського із захопленням

буквально проковтнув Гомера та чотиритомну «Історію Греції» англійського історика Джона Гілліса [5].

М. П. Драгоманов зберіг вдячні і теплі спогади про наставників у Полтавській гімназії, яких згадав добрим словом. Це були – історик-соціолог Олександр Стронін, завдяки якому талановитий юнак захопився ідеями першого позитивізму і історією Західної Європи, познайомився з роботами Сен-Симона і Фур'є [6] і латиніст Казимир Полевіч, який на все життя прищепив йому інтерес до класичної спадщини, зокрема до історії Стародавньої Греції та Стародавнього Риму. Мабуть, не випадково молодшу дочку Михайло Петрович, яка народилася в 1877 р. вже в еміграції, нарекли з очевидним символічним античним підтекстом – Аріадною, хоча рідні в основному називали її Радою [3].

Навчаючись у гімназії, Михайло зустрівся з непедагогічними методами виховання під час сутички з доглядачем гімназійного пансіону. Олена Пчілка про цей інцидент згадувала: «Інспектор якийсь пробирав одного малого учня, гімназистика, за якусь провину і назвав його дурнем. Михайло якраз натрапив на ту розмову, чи суперечку, встряву неї й собі, почав доводити інспекторові, що він не має права ляяти учнів, і сказав щось образливе для самого інспектора...» [4]. Ця розмова для нього закінчилася несправедливо: відрахуванням з числа учнів по закінченні VII класу.

Зауважимо, що дитячі враження від навчання в Гадяцькому повітовому училищі, потім в Полтавській гімназії та в університеті розвило інтерес М. П. Драгоманова до шкільної справи, освітянських проблем в бездержавній Україні.

Список використаних джерел:

1. Драгоманов Михайло Петрович. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Драгоманов_Михайло_Петрович
2. Історія Полтави. М. П. Драгоманов. URL: <http://histpol.pl.ua/ru/component/content/article?id=1735>
3. Литвин В. В поисках европейского духа. Европеизм как интеллектуальный и мировоззренческий путеводитель украинских деятелей имперской эпохи (К 180-летию со дня рождения Михаила Драгоманова и 150-летию со дня рождения Леси Украинки). Голос України. URL: <http://www.golos.com.ua/rus/article/342214>
4. Мацько В. П. Розвиток української освіти XIX століття крізь призму ідей Михайла Драгоманова. Педагогічний дискурс. 2013. Вип. 15. С. 445-453.
5. Михайло Драгоманов. Перший європеець на селі. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3266812-mihajlo-dragomanov-1-persij-evropeec-na-seli.html>
6. Письменники і поети: Михайло Драгоманов. URL: <https://www.interesniy.kiev.ua/mihail-dragomanov/>